

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.05.1994, sp. zn. Cdon 8/94, ECLI:CZ:NS:1994:CDON.8.1994.1

Číslo: 73/1994

Právní věta: Subjekty uvedené v ustanovení 21 č. 2/1991 Sb., jež jsou oprávněny k podání návrhu na určení nezákonnosti stávky, nejsou povinny prokazovat naléhavý právní zájem na tomto určení. Zákonem stanoveným (v 18 zákona č. 2/1991 Sb.) znakem stávky je přerušování práce (úplné nebo částečné). Není-li tento zákonem stanovený předpoklad splněn, nejde u stávky, ohledně níž by bylo možné podat návrh (žalobu) o určení nezákonnosti stávky podle ustanovení 21 zákona č. 2/1991 Sb. Nelze však vyloučit na straně subjektů uvedených v ustanovení 21 zákona č. 2/1991 Sb. (vzhledem k ustanovení 20 písm. d/ zákona č. 2/1991 Sb.) zájem na určení toho, zda byla stávka vyhlášena z důvodů jiných, než které jsou uvedeny v ustanovení 16 zákona č. 2/1991 Sb., a to i když ke stávce nedošlo (byla-li odvolána). K návrhu (žalobě) o určení toho, zda byla nezahájená stávka vyhlášena z jiných důvodů, než které jsou uvedeny v 16 zákona č. 2/1991 Sb., je na straně zaměstnavatele (popřípadě organizace zaměstnavatelů) zapotřebí prokázat naléhavý právní zájem (80 písm. c/ o. s. ř.) na tomto určení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.05.1994

Spisová značka: Cdon 8/94

Číslo rozhodnutí: 73

Číslo sešitu: 6-7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Řízení před soudem, Stávka

Předpisy: 2/1991 Sb. § 21 99/1963 Sb. § 80 písm. c)

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 73

Subjekty uvedené v ustanovení § 21 č. 2/1991 Sb., jež jsou oprávněny k podání návrhu na určení nezákonnosti stávky, nejsou povinny prokazovat naléhavý právní zájem na tomto určení.

Zákonem stanoveným (v § 18 zákona č. 2/1991 Sb.) znakem stávky je přerušování práce (úplné nebo částečné). Není-li tento zákonem stanovený předpoklad splněn, nejde u stávky, ohledně níž by bylo možné podat návrh (žalobu) o určení nezákonnosti stávky podle ustanovení § 21 zákona č. 2/1991 Sb.

Nelze však vyloučit na straně subjektů uvedených v ustanovení § 21 zákona č. 2/1991 Sb. (vzhledem k ustanovení § 20 písm. d/ zákona č. 2/1991 Sb.) zájem na určení toho, zda byla stávka vyhlášena z

důvodů jiných, než které jsou uvedeny v ustanovení § 16 zákona č. 2/1991 Sb., a to i když ke stávce nedošlo (byla-li odvolána). K návrhu (žalobě) o určení toho, zda byla nezahájená stávka vyhlášena z jiných důvodů, než které jsou uvedeny v § 16 zákona č. 2/1991 Sb., je na straně zaměstnavatele (popřípadě organizace zaměstnavatelů) zapotřebí prokazovat naléhavý právní zájem (§ 80 písm. c/ o. s. ř.) na tomto určení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu z 20. 5. 1994, [Cdon 8/94](#))

Žalující dopravní podnik se proti žalované základní odborové organizaci domáhal žalobou určení, že časově omezená stávka s datem zahájení dne 1.1.1993, vyhlášená závodním výborem odborové organizace působící u tohoto podniku, je nezákonná. V žalobě bylo uvedeno, že nebyly splněny podmínky uvedené v ustanovení § 17 zákona č. 2/1991 Sb., tj. souhlas nejméně poloviny zaměstnanců s vyhlášením stávky.

Žalovaná odborová organizace navrhla zamítnutí žaloby s tím, že žalobce nemá naléhavý právní zájem na určení nezákonnosti stávky, k níž vůbec nedošlo.

Městský soud v Praze (k tomu srov. § 9 odst. 2 písm. f/ o. s. ř.) svým rozsudkem určil, že časově neomezená stávka s datem zahájení 1. 4. 1993, vyhlášená závodním výborem odborové organizace žalujícího dopravního podniku, byla nezákonná. Žalované odborové organizaci bylo uloženo zaplatit žalobci na úhradu nákladů řízení 500 Kč do 15 dnů od právní moci rozsudku. V odůvodnění tohoto rozsudku soud prvního stupně uváděl, že v této právní věci jde o případ, kdy v rámci kolektivního vyjednávání o uzavření kolektivní smlouvy vyhlásila stávku pouze jedna ze dvou odborových organizací působících v zaměstnavatelském podniku, a to navíc ta odborová organizace, která je početně slabší. Nebyla tak splněna podmínka, že stávkou musí vyjádřit souhlas nejméně polovina všech zaměstnanců, jichž se kolektivní vyjednávání týkalo. Je proto, podle názoru soudu prvního stupně, uvedená stávka nezákonná podle ustanovení § 20 písm. c/ za použití ustanovení § 17 odst. 1 zákona č. 2/1991 Sb., přičemž postačí, že šlo o stávku vyhlášenou, i když nebyla zahájena.

K odvolání žalované odborové organizace Vrchní soud v Praze (po doplnění řízení výsledkem svědka J. P, předsedy závodního výboru žalované odborové organizace) rozhodl svým rozsudkem tak, že se rozsudek soudu prvního stupně potvrzuje, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení a že proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné odvolání. Odvolací soud uvedl v odůvodnění svého rozsudku, že žalovaná odborová organizace ani v odvolacím řízení nedoložila, že by při vyhlášení stávky postupovala v souladu s ustanovením § 17 odst. 1 zákona č. 2/1991 Sb. žalobu o určení nezákonnosti stávky lze jako žalobu svého druhu (viz. § 21 zákona č. 2/1991 Sb.) projednat, aniž by žalobce musel prokazovat naléhavý právní zájem na požadovaném určení. Odvolací soud byl toho názoru, že nelze dovozovat, že by bylo možné žalobu o určení nezákonnosti stávky podat až poté, kdy skutečně došlo k částečnému nebo úplnému přerušování práce zaměstnanců. Poukazováno bylo na to, že zákon výslovně neupravuje případné odvolání stávky a jeho právní důsledky a že tedy nelze dovozovat, že by odvoláním stávky odpadl předmět sporu. Rozhodnutí o nákladech odůvodnil odvolací soud ustanoveními § 244 a § 151 odst. 1, věta první, o. s. ř. s poukazem na to, že žalobce, který by měl právo vůči žalované odborové organizaci na úhradu svých nákladů řízení, se tohoto práva vzdal. Výrok o připuštění dovolání proti svému rozsudku odůvodnil odvolací soud tím, že po právní stránce má zásadní význam rozhodnutí o tom, že žalobce nemusí prokazovat naléhavý právní zájem na určení nezákonnosti stávky, a o tom, že určení nezákonnosti stávky nebrání skutečnost, že stávka byla ještě před jejím zahájením odvolána.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná odborová organizace dovolání u Městského soudu v Praze 4. 2. 1994, když rozsudek byl jejímu zástupci doručen 6. 1. 1994.

V dovolání se uvádělo, že je odůvodněno tím, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním

posouzení věci. Dovolatelka poukazovala na to, že ke stávce v daném případě nedošlo. Vyhlášením stávky (jež bylo podmíněno usnesením odborové konference z 22. 3. 1993 tím, že ke stávce dojde v případě, že do 31. 3. 1993 nedojde k dohodě se zaměstnavatelem v oblasti mezd na rok 1993), jež byla pak odvolána, nedošlo k přerušení práce. Nelze přece, podle názoru dovolatelky, uplatňovat nárok na určení, že „kdyby bývalo ke stávce došlo, byla by nezákonná“. V dovolání se dále uvádělo, že „po posouzení této právní otázky není rozhodující, zda měl závodní výbor souhlas nadpoloviční většiny všech zaměstnanců, ale že ani skutečnost nebyla v řízení u soudů obou stupňů bezpečně zjištěna“. Dovolatelka proto navrhovala, aby dovolací soud zrušil jak rozsudek odvolacího soudu, tak i rozsudek soudu prvního stupně.

Nejvyšší soud ČR svým rozsudkem zrušil uvedený rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí, v němž bude rozhodnuto i o nákladech řízení u odvolacího soudu i dovolacího soudu.

Z odůvodnění:

Dovolání v této právní věci bylo přípustné podle ustanovení § 238 odst. 2 písm. a/ o. s. ř., když odvolací soud vyslovil ve výroku svého potvrzujícího rozsudku, že je dovolání přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, a to v otázce právního posouzení jednak otázky, zda tu žalobce musel nebo nemusel prokazovat naléhavý právní zájem na určení nezákonnosti stávky, a jednak i otázky, zda na určení nezákonnosti stávky brání nebo nebrání skutečnost, že stávka byla ještě před jejím zahájením odvolána.

Při právním posouzení obou uvedených otázek je třeba vycházet z ustanovení zákona č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání (ve znění čl. IV zákona č. 519/1991 Sb.).

Podle ustanovení § 21 zákona č. 2/1991 Sb. může zaměstnavatel (popřípadě organizace zaměstnavatelů) podat návrh na určení nezákonnosti stávky ke krajskému soudu, v jehož obvodu má sídlo příslušný odborový orgán, proti němuž tento návrh směřuje; návrh nemá odkladný účinek. Krajský soud postupuje při rozhodování podle ustanovení občanského soudního řádu, upravujících řízení v prvním stupni.

Uvedeným ustanovením je ve zvláštním zákoně zakotveno oprávnění podat přesně vymezený návrh na zahájení občanského soudního řízení se současným stanovením aktivně a pasivně legitimovaných účastníků o tomto návrhu, jakož i s určením toho, který soud věc projednává. Toto zákonem zakotvené oprávnění je nutno považovat za okolnost, která činí nadbytečným, aby zaměstnavatel (popřípadě organizace zaměstnavatelů) prokazovala v občanském soudním řízení naléhavý právní zájem na určení nezákonnosti stávky, jak to jinak předpokládá občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb., jehož znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 240/1993 Sb.) v ustanovení § 80 písm. c/ o. s. ř. u návrhů na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není. S ohledem na oprávnění podle ustanovení § 21 zákona č. 2/1991 Sb. nejsou tedy subjekty, uvedené v první větě tohoto ustanovení jako legitimované k podání návrhu na určení nezákonnosti stávky, povinny prokazovat naléhavý právní zájem na tomto určení.

Stávkou se podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 2/1991 Sb. rozumí částečné nebo úplné přerušení práce. Zákonem stanoveným znakem stávky je tedy přerušení práce (úplné nebo částečné). Není-li tento zákonem stanovený předpoklad splněn, nejde o stávku jako o existující právní skutečnost, ale jde jen o možnou právní skutečnost, k níž by eventuálně mohlo dojít v budoucnu.

Teprve došlo-li ke stávce, je možné posoudit, zda tato existující stávka byla zahájena z jiných důvodů, než jsou uvedeny v ustanovení § 16 zákona č. 2/1991 Sb., jak to má na zřeteli ustanovení § 20 písm. d/ tohoto zákona. Toto ustanovení nelze vykládat tak, že by zakládalo oprávnění určovat nezákonnost

stávky, k níž nedošlo, ale k níž teprve dojít mohlo; takto široce míněné oprávnění k podání určovacího návrhu by muselo být v ustanovení § 21 zákona č. 2/1991 Sb. výslovně zakotveno.

Právo na stávku je subjektivním právem odborové organizace, která je po celou dobu od vyhlášení stávky oprávněna s tímto právem disponovat. Proto také může odborová organizace kdykoli před zahájením stávky vyhlášenou stávku odvolat. Tímto odvoláním stávky zanikají do budoucna právní důsledky vyhlášené stávky. Takový důsledek ovšem nenastal podáním návrhu na určení nezákonnosti stávky, protože podle ustanovení § 21 zákona č. 2/1991 Sb. nemá tento návrh odkladný účinek.

Jiná situace by tu byla, pokud stávka již byla zahájena. Pak už by nebylo možné její odvolání, ale došlo by k ukončení (§ 26 zákona č. 2/1991 Sb.) vyhlášené a zahájené stávky.

Protože v ustanovení § 20 písm. d/ zákona č. 2/1991 Sb. je uvedena také skutečnost vyhlášení stávky, nelze tedy vyloučit na straně zaměstnavatele, popřípadě organizace zaměstnavatelů, nebo na straně prokurátora (nyní státního zástupce) zájem na určení toho, zda byla stávka vyhlášena z důvodů jiných, než které jsou uvedeny v ustanovení § 16 zákona č. 2/1991 Sb. Jestliže však po vyhlášení stávky nedošlo v důsledku jejího odvolání k zahájení stávky, nejde tu o návrh na určení nezákonnosti stávky ve smyslu ustanovení § 21 zákona č. 2/1991 Sb. Proto k návrhu (žalobě) o určení toho, zda byla nezahájená stávka vyhlášena z jiných důvodů, než jsou uvedeny v § 16 zákona č. 2/1991 Sb., je ve smyslu ustanovení § 80 písm. c/ občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb. ve znění vyhlášeném pod č. 240/1993 Sb.) na straně zaměstnavatele (popřípadě organizace zaměstnavatelů) zapotřebí prokazovat naléhavý právní zájem na určení toho, zda k vyhlášení stávky, jež pak nebyla vůbec zahájena, došlo z jiných důvodů, než jsou uvedeny v § 16 zákona č. 2/1991 Sb., a zda tedy toto vyhlášení stávky odporovalo ustanovení tohoto zákona.

Dospěl proto dovolací soud při přezkoumávání právních závěrů, které odvolací soud výrokem svého rozsudku vymezil jako předmět dovolacího řízení (na rozdíl od otázek dalších) k závěru, že zatím co v otázce prokazování naléhavého právního zájmu navrhovatele, domáhajícího se určení nezákonnosti stávky (tj. zahájené stávky jako úplného nebo částečného přerušování práce) správně odvolací soud dospěl k závěru, že tu prokazování tohoto naléhavého právního zájmu není potřebné, v druhé otázce, zda totiž určení nezákonnosti stávky nebrání skutečnost, že stávka byla ještě před jejím zahájením odvolána, spočívá rozhodnutí odvolacího soudu na nesprávném právním posouzení.

Nebylo proto možné dospět k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné (§ 243b odst. 1 o. s. ř.), a bylo nutno přikročit ke zrušení rozhodnutí odvolacího soudu (§ 243b odst. 2 o. s. ř.). Protože také rozhodnutí soudu prvního stupně má vady, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta druhá, o. s. ř.) a k novému rozhodnutí.

O nákladech řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243b odst. 4 a § 243d odst. 1, věta třetí, o. s. ř.